

## СПАЛАХИ ГОСТРИХ КИШКОВИХ ІНФЕКЦІЙ В УКРАЇНІ

О.В. Зубленко

**Резюме.** Проведено епідеміологічний аналіз захворюваності на гострі кишкові інфекції в Україні за 2012-2014рр. Вивчена етіологічна структура спалахів гострих кишкових інфекцій в Україні.

**Ключові слова:** спалахи, гострі кишкові інфекції.

Гострі кишкові інфекції (ГКІ) – це велика група, яка об'єднує більш 30 захворювань, що протікають з ознаками інтоксикації і ураженням шлунково-кишкового тракту. Збудниками кишкових інфекцій є окремі групи бактерій (шигели, сальмонели), віруси (ротавіруси, ентеровіруси), умовно-патогенні мікроорганізми (стафілококи, протей) та ін. Найпоширенішими кишковими інфекціями є: сальмонельоз, шигельоз, харчові токсико-інфекції, ротавірусні та ентеровірусні інфекції. У наш час ГКІ залишаються однією з найактуальніших проблем. За даними ВООЗ у світі щороку реєструється понад 500 млн випадків на гострі кишкові інфекції, але це лише 10% реальної кількості випадків, що пов'язано з наявністю легких та субклінічних форм захворювання, які, як правило, залишаються поза увагою лікарів [1]. Проблема ГКІ інфекцій обумовлена сукупністю екологічних та соціально-економічних чинників, які впливають на загальне здоров'я населення [2]. Епідемічна ситуація визначається як несприятлива і має тенденцію до погіршення [3].

Можливі як поодинокі захворювання, так і групові спалахи хвороби. Спалах інфекційної хвороби – декілька захворювань на інфекційну хворобу, пов'язаних між собою спільним джерелом та (або) чинником передачі інфекції. Основними причинами спалахів є порушення технології приготування їжі, зберігання харчових продуктів без належного температурного режиму, використання неякісних продуктів харчування. Важливу роль відіграє зниження соціально-економічного рівня та санітарної культури населення, забруднення довкілля та пов'язане з цим послаблення природної резистентності організму [4].

**Мета дослідження:** вивчити епідеміологічну ситуацію на ГКІ та етіологічну структуру спалахів ГКІ в Україні за 2012–2014 рр. Визначити регіони ризику, чинники передачі та основні причини виникнення спалахів.

### Матеріали та методи

Використані облікові та звітні матеріали МОЗ України, звіти про окремі інфекції та паразитарні захворювання (ф. 2) за 2012–2014 рр. Інформація

про спалахи ДЗ «Український центр контролю та моніторингу захворювань МОЗ України», повідомлення про спалахи ГКІ, що надійшли від регіональних управлінь Держсаєпіднагляду за 2012–2014 рр.

### Результати дослідження та їх обговорення

Була вивчена захворюваність на хвороби серед яких виникали спалахи, а саме: сальмонельоз, шигельоз, ГКІ встановленої етіології (умовно-патогенні збудники), ГКІ невстановленої етіології, ротавірусну інфекцію та гепатит А (ГА) (рис. 1).

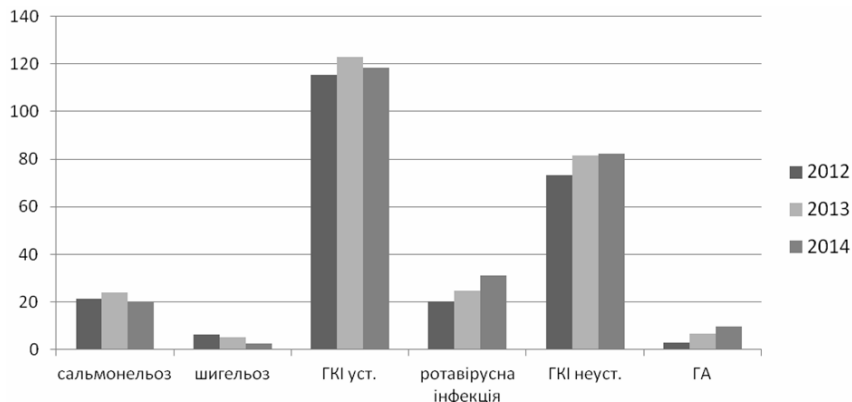


Рис. 1. Захворюваність на ГКІ в Україні за 2012–2014 рр. (інтенсивний показник на 100 тис. населення).

Найбільші показники захворюваності на ГКІ встановленої етіології–118,96 на 100 тис. населення, а найменші на шигеліоз–4,6 на 100 тис. населення (середні за 2012–2014 рр.). Відбувається збільшення захворюваності на ротавірусну інфекцію в 1,54 рази та на ГА в 3,16 рази. Діти до 17 років складають 65–70% всіх, хто захворів на ГКІ. Найбільша захворюваність серед дитячого населення на ГКІ встановленої етіології–489 на 100 тис. населення, найменша на ГА – 15,3 на 100 тис. населення (середні за 2012–2014 рр.).

Аналіз спалахів в Україні за останні 3 роки показав, що їх кількість збільшилась в 2,5 рази (рис. 2). Середній показник осередкованості склав 18,6 осіб в одному осередку. Кількість захворілих дітей збільшилась в 3 рази. Діти до 17 років склали 39,4% у 2012 р., 31,3% у 2013 р. та 45,6% у 2014 р. Спалах реєструвались в 2012 р. у 13 регіонах, у 2013 р. у 16 регіонах і у 2014 р. у 21 регіоні. Найбільше спалахів в Львівській області – 17 та Київській області (в т.ч. м. Київ) – 13.

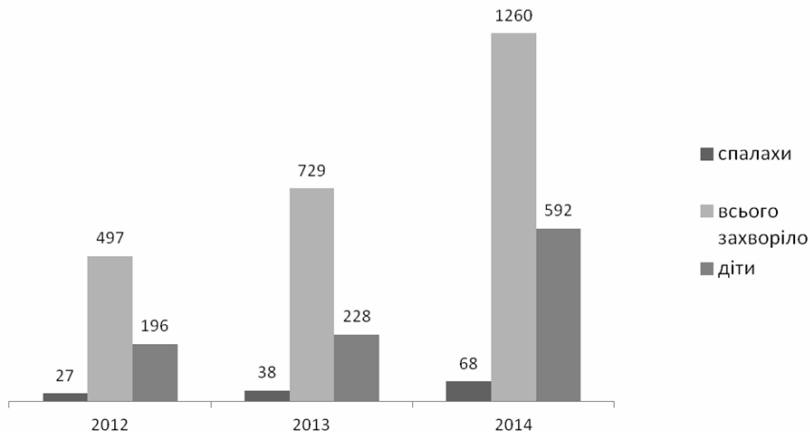


Рис. 2. Спалахи ГКІ і кількість захворілих осіб та дітей в Україні за 2012–2014 рр. (абсолютний показник).

Спалахи зафіксовані на об'єктах державного санепіднагляду у 2012 р. було 21 (77,7%), у 2013 р. – 35(92,1%) та у 2014 р. – 52 (76,5%). Найбільше спалахів відбулося на об'єктах ресторанного господарства і торгівлі: 2012 р. – 13, 2013 р. – 26, 2014 р. – 24. У дитячих навчально-виховних та оздоровчих закладах: 2012 р. – 8, 2013 р. – 9, 2014 р. – 24. Також були зареєстровані спалахи в закладах охорони здоров'я.

За чинниками передачі найбільше спалахів було спричинено вживанням готових страв, виготовлених із недоброякісних продуктів, з порушенням режимів приготування та зберігання, або контамінованих хворим чи носієм під час приготування. Зафіксовані спалахи, які були викликані вживанням кондитерських виробів та через вживання молочних продуктів.

У 2014 р. мали місце 2 спалахи вірусного гепатиту А у Дніпропетровській області, (м. Кривий Ріг, м. Дніпропетровськ), пов'язані з водним чинником передачі збудника, під час яких постраждало 288 осіб, із них 49,3% діти. Епідемічне ускладнення пов'язане з локальним забрудненням водопровідної води через постійні перебої водопостачання та чисельними поривами водогінної мережі. Проведені мікробіологічні дослідження питної води із централізованої мережі і в контрольних точках водогону свідчили про фекальне забруднення питної води.

За етіологічним чинником частіше виникають спалахи сальмонельозу (табл. 1). У 2012 р. зареєстровано 14 спалахів сальмонельозу, викликані *S. enteritidis* (51,9%), у 2013 р. – 17 (44,73%) та у 2014 р. – 38 (55,9%). У 2014 р. також зареєстровані спалахи ротавірусної інфекції – 12 (17,6%),

гепатиту А – 8 (11,8%), ГКІ встановленої етіології 6 (8,8%), ГКІ невстановленої етіології – 4 (5,9%).

Таблиця 1

**Етіологічна структура спалахів ГКІ в Україні за 2012–2014 рр.**

	2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	абс.число	%	абс.число	%	абс.число	%
сальмонельоз	14	51,9	17	44,73	38	55,9
шигелъоз	4	14,8	1	2,66	0	0
ротавірусний гастроентерит	2	7,4	2	5,26	12	17,6
ГКІ встановленої етіології	6	22,2	13	34,2	6	8,8
ГКІ невстановленої етіології	0	0	5	13,5	4	5,9
гепатит А	1	3,7	1	2,66	8	11,8
всього	27	100	38	100	68	100

Основними причинами спалахів на об'єктах державного санепіднагляду були порушення санітарного законодавства щодо організації харчування в організованих колективах: порушення технології приготування, реалізації та зберігання харчових продуктів і готових страв, зберігання харчових продуктів без належного температурного режиму, використання неякісних продуктів харчування та сумнівних продуктів без супровідних документів (широке розгалуження стихійних ринків), допуск до приготування страв сторонніх осіб, низький рівень санітарної культури, безвідповідальність працівників при виконанні професійної діяльності на об'єктах підвищеного епідризику. Така ситуація відбувається на тлі обмеження повноважень і правових можливостей Держсанепідслужби, яка не може проводити перевірки підприємств і організацій, особливо на об'єктах підприємницької діяльності.

**Висновки**

1. В групі ГКІ найбільша захворюваність реєструється на ГКІ встановленої етіології (за 2012–2014 рр.). Відбувається збільшення захворюваності на ротавірусну інфекцію та ГА.

2. За останні 3 роки відбувається збільшення кількості спалахів в 2,5 рази. Середній показник осередкованості склав 18,6.

3. За етіологічним чинником частіше виникають спалахи сальмонельозу.

### Література

1. Андрейчин М.А. Шигельоз / М.А. Андрейчин, В.М. Козько, В.С. Копча – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 362 с.
2. Чемич М.Д. Клініко-екологічні особливості гострих кишкових інфекцій на сучасному етапі / М.Д. Чемич [та ін.] // Вісник СумДУ. Серія Медицина. – 2009. – № 2, том 2. – С.159–165.
3. Копча В.С. Адгезивні властивості кишкової мікрофлори при гострому шигельозі / В.С. Копча // Сучасні інфекції. – 2004. – № 3. – С.57–60.
4. Дьяченко А.Г. Составные части эпидемического процесса шигеллезов и проблемы эпидемиологического надзора и профилактики на современном этапе / А.Г. Дьяченко, Н.А. Галушко, П.А. Дьяченко // Сучасні інфекції. – 2004. – № 1. – С. 36–47.

## ВСПЫШКИ ОСТРЫХ КИШЕЧНЫХ ИНФЕКЦИЙ В УКРАИНЕ

О.В. Зубленко

**Резюме.** *Проведён эпидемиологический анализ заболеваемостью острыми кишечными инфекциями в Украине за 2012–2014 гг. Изучена этиологическая структура вспышек острых кишечных инфекций в Украине.*

**Ключевые слова:** *вспышки, острые кишечные инфекции.*

## OUTBREAKS OF ACUTE INTESTINAL INFECTION IN UKRAINE

O.V. Zublenko

**Summary.** *This article demonstrated epidemiological analysis of the incidence of acute intestinal infections in Ukraine during 2012–2014 years and studied etiological structure of outbreaks of acute intestinal infections in Ukraine.*

**Key words:** *outbreaks, acute intestinal infections.*

УДК 616.915+616.916.1+616.316.5-002-[022.7]-036.22(477)

## ЕПІДЕМІЧНА СИТУАЦІЯ НА КІР, КРАСНУХУ ТА ЕПІДЕМІЧНИЙ ПАРОТИТ В УКРАЇНІ

О.В. Зубленко

**Резюме.** *У роботі представлені дані, які характеризують епідемічну ситуацію на кір, краснуху та епідемічний паротит в Україні за 2005–2014 рр. Встановлені групи ризику та регіони ризику, вивчено охоплення щепленням дитячого населення.*

**Ключові слова:** *кір, краснуха, епідемічний паротит, захворюваність, щеплення.*

Найдієвішим заходом у боротьбі з інфекційною захворюваністю є профілактичні щеплення. Особливістю цих інфекційних захворювань є те, що рівні захворюваності на них безпосередньо залежать від відповідної